

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksen johdosta kuntien ympäristönsuojelun hallintoa koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 22 päivältä lokakuuta 1985 lähettänyt laki- ja talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 196. Tämän esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt myös ed. Astalan ym. lakialoitteen n:o 4/1984 vp. laiksi kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta ja ed. Puolanteen ym. lakialoitteen n:o 92 laiksi kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta. Ensiksi mainitun lakialoitteen eduskunta on lähettänyt valiokuntaan 24 päivänä helmikuuta 1984 ja jälkimmäisen 5 päivänä marraskuuta 1985. Lisäksi valiokunta on tässä yhteydessä käsitellyt ed. Astalan ym. toivomusaloitteen n:o 666/1983 vp. ympäristönsuojelun yleislain säätämisestä, ed. Helteen ym. toivomusaloitteen n:o 681/1983 vp. laiksi kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta ja ed. Söderströmin ym. toivomusaloitteen n:o 766/1983 vp. lakimääräisten kunnallisten ympäristölautakuntien perustamisesta. Eduskunta on lähettänyt edellä mainitut toivomusaloitteet valiokuntaan 17 päivänä kesäkuuta 1983.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuul-tavina kansliapäällikkö Lauri Tarasti, osastopäällikkö Kari Kourilehto, osastopäällikkö Olli Ojala ja hallitusneuvos Riitta Rainio ympäristöministeriöstä, osastopäällikkö Markus Onnela sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylitarkastaja Harri Dahlström maa- ja metsätalousministeriöstä, ylijohtaja Jarmo Ratia vesihallituksesta, vanhempi insinööri Klaus Munsterhjelm Helsingin vesipiiristä, ylim. tarkastaja Mikko Snellman Uudenmaan lääninhallituksesta, toimistopäällikkö Risto Palokangas Keski-Suomen lääninhallituksesta, osastopäällikkö Antti Kulmala ilmatieteen laitokselta, apulaisyhteistyöjohtaja Heikki Salo Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta, lakimies Leena Pohjanraito Suomen Kaupunkiliitosta, apulais-osastopäällikkö Antero Oksanen Suomen Kunnallisliitosta, varatuomari Viking Sundström Finlands svenska kommunförbundista, pääsihteeri Esko Joutsamo Suomen luonnonsuojeluliitosta,

vastaava eläinlääkäri Iiro Koppinen Lohjan seudun kansanterveystyön kuntainliitosta, vt. ympäristönsuojelutoiminnan johtaja Mikko Jokinen Turun kaupungista, kunnanjohtaja Heikki Lehtinen Joutsenon kunnasta, kunnansihteeri Bror-Erik Wahlberg Kirkkonummen kunnasta, kunnanhallituksen puheenjohtaja Matti Leijola Sammatin kunnasta, puheenjohtaja, terveystarkastaja Simo Järvinen Kuntien Terveystarkastajat ry:stä, puheenjohtaja, toimistopäällikkö Seppo Heinilä Terveysalan Teknikot ry:stä, puheenjohtaja, terveysvalvonnan johtaja Antti Pönkä Ympäristö- ja terveydenhoitoyhdistys ry:stä, ympäristönsuojelulautakunnan puheenjohtaja Suvi Rihtniemi Helsingin kaupungista, ympäristönsuojelulautakunnan puheenjohtaja Hannu Penttilä Espoon kaupungista, ympäristönsuojelusihteeri Kirsti Virrankoski Vantaan kaupungista ja ympäristönsuojelusihteeri Jorma Jantunen Kauniaisten kaupungista. Käsiteltyään asian valiokunta esittää seuraavaa.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on järjestää ympäristönsuojelun hallinto kunnissa sekä yhtenäistää ja kehittää ympäristönsuojelutehtävien hoitoa. Lakiehdotuksen mukaan kunnilla olisi yleinen velvollisuus valvoa ja edistää ympäristönsuojelua. Lääninhallitus valvoisi ja ohjaisi ympäristönsuojelua läänin alueella ympäristöministeriön alaisena.

Ympäristönsuojelun yleissuunnittelua ja sen sovittamista yhteen kunnan muun toiminnan kanssa johtaisi kunnanhallitus. Ympäristönsuojelun tehtävien hoitamista varten tulisi kunnassa olla ympäristönsuojelulautakunta. Jos kunnan henkikirjoitettu asukasluku on alle 3 000, kunnanvaltuusto voisi päättää, että ympäristönsuojelulautakunnan tehtävät hoitaa muu lautakunta tai kunnanhallitus taikka niiden jaosto. Ympäristönsuojelun yleisten valvonta- ja edistämistehtävien lisäksi ympäristönsuojelulautakunta huolehtisi vesilain mukaisista vesilautakunnan tehtävistä. Kunnassa ei siten enää olisi erillistä vesilaut-

kuntaa. Lautakunnalle siirrettäisiin kunnan ilmansuojeluviranomaisen tehtävät sekä jätehuollon valvonta. Jätehuollon käytännön järjestämisestä huolehtisi kunnanhallitus tai johtosäännössä määrätty lautakunta.

Vesilain, ilmansuojelulain ja jätehuoltolain mukaisten tehtävien siirtäminen ympäristönsuojelulautakunnalle edellyttää näiden lakien muuttamista. Myös eräistä naapuruussuhteista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että eräissä tapauksissa on ympäristönsuojelulautakunnalta hankittava lausunto.

Ympäristönsuojelutehtävien hoitamista varten voi jokaisessa kunnassa olla yksi tai useampi viranhaltija. Virat voidaan perustaa päävirjoina tai sivuvirjoina taikka tehtävät voidaan yhdistää kunnan toiseen virkaan. Virat voisivat olla yhdistelmävirkoja tai useamman kunnan yhteisiä. Ympäristönsuojelun ammatillisella henkilöstöllä tulisi olla ympäristöministeriön hyväksymä pätevyys.

Kunnilla olisi oikeus saada valtionosuutta ympäristönsuojelutehtävien hoitamisesta aiheutuviin kustannuksiin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain mukaisesti. Valtionosuus maksettaisiin kunnille porrastettuna kantokykyluokituksen mukaisesti.

Ympäristönsuojelulautakunnalle olisi pyrittävä varaamaan tilaisuus tulla kuulluksi asioissa, joissa ympäristönsuojelulla on olennainen merkitys.

Esitys liittyy valtion vuoden 1986 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu sen yhteydessä käsiteltäväksi. Ehdotetut lait on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivästä heinäkuuta 1986. Jotta ympäristönsuojelulautakunnat voisivat saada riittävät henkilöstövoimavarat jätehuoltolain ja ilmansuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseen, ehdotetaan, että näiden lakien mukaiset tehtävät voitaisiin hoitaa nykyisin voimassa olevien säännösten mukaisesti vuoden 1988 loppuun.

Lakialoitteeseen n:o 4/1984 vp. sisältyvässä lakiehdotuksessa ehdotetaan, että eduskunta säätäisi kuntien ympäristönsuojelutehtävien hoidon järjestämiseksi lain kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta.

Lakialoitteeseen n:o 92 sisältyvässä lakiehdotuksessa ehdotetaan kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lakiehdotuksen 5 §:ssä säädettäväksi, että kunnissa olisi pääsääntöisesti oma ympäristönsuojelulautakunta, mutta valtuuston päätöksellä voitaisiin tästä kuitenkin poiketa ja antaa ympäristönsuojelulautakunnan tehtävät muulle soveltuvalle toimielimelle.

Toivomusaloitteessa n:o 666/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin ympäristönsuojelun yleislain aikaansaamiseksi maamme.

Toivomusaloitteessa n:o 681/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus antaisi tämän vuoden loppuun mennessä eduskunnalle esityksen laiksi kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta.

Toivomusaloitteessa n:o 766/1983 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus päättäisi kiireellisesti perustaa lakisääteisiä kunnallisia ympäristönsuojelulautakuntia.

Valiokunta toteaa, että voimassa olevat säännökset kuntien ympäristönsuojelun tehtävistä ja hallinnosta ovat hajanaisia ja puutteellisia. Tämän vuoksi ympäristönsuojelutehtävien selkiönnäyttämiseksi ehdotetun lainsäädännön aikaansaaaminen on tarpeellista, jotta kuntien ympäristönsuojelu voisi tapahtua asianmukaisella tavalla ja riittävän tehokkaasti.

Terveydenhoitolain ja -asetuksen mukaan niin kuntien kuin myös kuntainliittojen terveyslautakunnille jää monia ympäristöterveydenhuoltoon liittyviä tehtäviä. Mm. terveydenhoitoasetuksessa erikseen määrätty tehdas, laitos tai varasto, jollaisesta katsotaan voivan aiheutua terveydellistä haittaa ympäristölle, saadaan sijoittaa vain sellaiseen paikkaan, jonka terveyslautakunta tehdystä hakemuksesta on hyväksynyt, mikäli sijoituspaikka ei ole asema- tai rakennuskaavassa varattu. Tämän vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että ympäristönsuojeluviranomaisten ja virkamiesten sekä ympäristöterveydenhuollon toimielinten yhteistoiminta on joustavaa ja asianmukaista, niin ettei uudistuksen toteuttaminen aiheuta liiallista hallinnollista rajanvetoa ja kankeutta edellä mainittujen toimintojen välillä. Valiokunta pitää erityisen tärkeänä, että kansanterveystyökuntainliittojen terveyslautakuntien asiantuntemus ja resurssit olisivat mahdollisimman joustavasti ympäristönsuojelulautakuntien käytettävissä. Valiokunnan mielestä myös edellä mainittujen toimintojen tehtäväjakoa on syytä selventää niin, ettei ristiriitailanteita pääse syntymään.

Hallituksen esityksen mukaan kunnan ympäristönsuojelutehtävien hoitamista varten jokaisessa kunnassa voi olla yksi tai useampi ammatillisen koulutuksen saanut viranhaltija. Koska kaikissa tapauksissa ei ensi vaiheessa voida perustaa uusia virkoja, hallituksen esityksessä lähdetään siitä, että muissa toimielimissä, kuten terveyslautakunnissa ja teknisissä lautakunnissa oleva ym-

päristönsuojelun asiantuntemus voitaisiin käyttää hyväksi ympäristönsuojelulautakunnan tehtävissä. Viranhaltijoiden tarvetta arvioitaessa on edellytetty, että ympäristönsuojelulautakunnat saavat käyttää hyväkseen kunnan muiden toimielinten asiantuntemusta lähinnä terveydellisissä ja lainopillisissa kysymyksissä.

Tehokkaan ja asianmukaisen ympäristönsuojelun toteuttamiseksi tarvitaan kuitenkin riittävä määrä myös ympäristönsuojelulautakuntien omaa henkilökuntaa, minkä lisäksi toiminnan toteuttamiseksi tarvitaan erilaista kalustoa ja toiminnassa tarvittavia välineitä. Tämän vuoksi valiokunta edellyttää, että ympäristönsuojelulautakunnilla tulee olla käytettävissään riittävä henkilökuntamäärä ja asianmukaiset välineet laissa säädettyjen tehtävien asianmukaista hoitamista varten.

Rakennusasetuksen mukaan asema- ja rakennuskaavaehdotuksesta on hankittava mm. rakennus-, terveys- ja palolautakuntien lausunnot, milloin ne on katsottava tarpeellisiksi. Kun kuntien ympäristöhallinnosta annetun lakiehdotuksen 6 §:n mukaan ympäristönsuojelulautakunnan tehtävänä on mm. omalta osaltaan huolehtia ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä sekä huolehtia ympäristön tilan seurannasta, valiokunnan mielestä olisi rakennusasetusta tarkistettava siten, että kaavaehdotuksia käsitellessä olisi hankittava myös ympäristönsuojelulautakunnan lausunto silloin kun se hankitaan muilta edellä mainituilta lautakunnilta.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan ympäristönsuojelulautakunnan tehtäväksi voitaisiin johtosäännöllä antaa myös luonnonsuojelun yleinen edistäminen sekä sellaisia muita ympäristönsuojelutehtäviä, joista muu kunnan toimielin ei lakisääteisesti vastaa. Valiokunta kiirehtii myös tässä yhteydessä kauan vireillä olleen luonnonsuojelulain uudistamista.

Valiokunta ehdottaa kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta ja jätehuoltolain muuttamisesta annettuihin lakiehdotuksiin tehtäväksi seuraavat muutokset.

Kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lakiehdotuksen 9 §:n 1 kohdan mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (SVOL) sovellettaisiin 8 §:n 2—6 kohdan osalta. Puheena olevan pykälän 2 kohdan mukaan toteuttamissuunnitelmassa on oltava luettelo vuosittain toteutettavista tai aloitettavista 5 §:n 3 kohdassa tarkoitetuista hankkeista ja arvio niiden kustannuksista, 3 kohdan mukaan selvitys muista toimintavarustuksen ja toiminnan merkittävistä muutoksista sekä arvio

niiden kustannuksista, 4 kohdan mukaan selvitys henkilökunnan määrässä ja rakenteessa vuosittain tapahtuvista muutoksista, 5 kohdan mukaan selvitys 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista palveluista ja niiden kustannuksista siltä osin, kuin ne eivät aiheudu kunnalle tai kuntainliitolle erikseen säädetystä korvausvelvollisuudesta sekä 6 kohdan mukaan arvio kustannusten ja valtionosuuksien määrästä.

Valiokunta toteaa, että SVOL:n 8 §:n 2 kohdassa tarkoitettuja merkittäviä perustamiskustannuksia aiheuttavia hankkeita ja 3 kohdassa tarkoitettuja merkittäviä käyttökustannushankkeita on valiokunnan saaman selvityksen mukaan ympäristönsuojelun hallinnossa varsin harvoin. Edellä mainitun 5 kohdan osalta valiokunta toteaa, että ostopalvelujen kustannukset tullaan merkitsemään myös kokonaiskustannusarvioihin. Tällainen järjestely on valiokunnan mielestä riittävä. Edellä lausuttuun viitaten valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 9 §:n 1 kohtaan lisättäväksi 8 §:n 2, 3 ja 5 kohdat, joilta osin siis valiokunta ehdottaa poikettavaksi suunnittelu- ja valtionosuuslain säännöksistä.

Hallituksen esityksen mukaan vuokra-arvot eivät oikeuta valtionosuuteen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vuokra-arvoihin tulisi kuitenkin saada valtionosuutta mm. sen vuoksi, että tällöin kunnat suosisivat omien tilojensa käyttämistä. Mikäli vuokra-arvot jäävät valtionosuuden ulkopuolelle, tämä voi johtaa kansantaloudellisesti epätarkoituksenmukaiseen vuokratilojen käyttämiseen omien tilojen asemesta. Tämän johdosta valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 9 §:n 1 kohtaan lisättäväksi 17 §:n 3 kohdan, jolloin myös tältä osin poikettaisiin suunnittelu- ja valtionosuuslain säännöksistä.

Kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lakiehdotuksen 9 §:n 1 kohdassa ehdotetaan, että ympäristönsuojelulautakunnan jäsenten palkkiot ja muut korvaukset jätettäisiin valtionosuuden ulkopuolelle. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta kuitenkin katsoo, että myös näiden kustannusten tulisi olla valtionosuuden piirissä ja toteaa lisäksi, että vastaavat kustannukset ovat valtionosuuden piirissä sosiaali- ja terveydenhuollon alalla, jota järjestelmää hallituksen esityksessä on mahdollisuuksien mukaan pyritty soveltamaan. Valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan kyseessä olevat kustannukset eivät ole valtiontalouden kannalta merkittäviä. Näin ollen valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 9 §:n 1 kohdasta poistettavaksi asiaa koskevan viittauksen 17 §:n 4 kohtaan.

Hallituksen esityksen 9 §:n 2 kohdassa edellytetään mm., että valtakunnalliseen suunnitelmaan sisällytetään selvitys valtionosuuteen oikeuttavan henkilökunnan vuotuisesta muutoksesta. Kun kuitenkin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 5 §:n 4 kohdan mukaan valtakunnallinen suunnitelma sisältää selvitykset henkilökunnan määrässä vuosittain tapahtuvista muutoksista, asiaa koskeva säännös on tarpeeton. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 9 §:n 2 kohdasta poistettavaksi asiaa koskevan säännöksen.

Jätehuoltolain muuttamisesta annetun lakiehdotuksen 9 §:n 3 momentin mukaan pääkaupunkiseudun kunnissa yleinen huolenpito jätehuollon järjestämisestä ja valvonnasta kuuluisi pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnalle. Jätehuoltoa valvoisi pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnassa sen ympäristönsuojelulautakunta.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että jätehuoltotehtävien poistaminen pääkaupunkiseudun kunnilta on käytännössä aiheuttanut ongelmia kuntien hallinnossa mm. tiedonkulun ja suunnittelun osalta. Valiokunnan mielestä jätehuoltolain muutoksen osoittamat erityiset valvontatehtävät olisivat luonnollinen ja perusteltu tehtäväryhmä pääkaupunkiseudun kuntien ympäristönsuojelulautakunnille. Näin ollen

huolehtiminen jätehuollon järjestämisestä ja jätehuollon valvonta ei enää kuuluisi samalle toimielimelle eli pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnalle. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 9 §:n 3 momenttiin asiaa koskevan muutosehdotuksen. Tällöin myös lakiehdotuksen 10 §:ää olisi tarkistettava.

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan ehdotetut lait on tarkoitettu saatettavaksi voimaan 1 päivästä heinäkuuta 1986. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta kuitenkin katsoo, että käytännön järjestelyjen johdosta lakiehdotukset olisi saatettava voimaan vasta 1 päivästä lokakuuta 1986 alkaen.

Koska valiokunta on ottanut käsittelyn pohjaksi hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset ja asettunut niiden hyväksymisen kannalle edellä mainituin muutosehdotuksin, valiokunta ehdottaa lakialoitteisiin sisältyviä lakiehdotuksia kuin myös toivomusaloitteita hylättäviksi.

Edellä lausutun perusteella laki- ja talousvaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät kolmas, neljäs ja viides lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina sekä ensimmäinen ja toinen lakiehdotus näin kuuluvina:

1.

Laki

kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—4 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Ympäristönsuojelulautakunta

5—7 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Valtionosuus ja suunnittelu

8 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

9 §

Poikkeukset suunnittelu- ja valtionosuuslaista

Suunnittelu- ja valtionosuuslain säännöksistä poiketaan seuraavasti:

1) suunnittelu- ja valtionosuuslain 3 §:n 1

momentin 2 kohdan ja 2 momentin, 4 §:n, 5 §:n 1 ja 2 kohdan, 6 §:n, 7 §:n 2 momentin, 8 §:n 1, 2, 3 ja 5 kohdan, 13 —15 §:n, 17 §:n 2, 3 (*poist.*) ja 6 kohdan, 18 §:n 1 kohdan, 19, 21—24 ja 27 §:n sekä 31 §:n 1 ja 3 momentin säännöksiä ei sovelleta;

2) valtioneuvosto hyväksyy vuosittain hallituksen tulo- ja menoarvioesityksen antamisen yhteydessä valtakunnallisen suunnitelman ympäristönsuojelun järjestämisestä hyväksymisvuotta seuraavan viiden kalenterivuoden aikana (*valtakunnallinen suunnitelma*). (*Poist.*) Valtakunnallisen suunnitelman valmistelee ympäristöministeriö ja lääninhallitukset avustavat ympäristöministeriötä valmistelussa;

3) lääninhallitusten on lähetettävä ympäristöministeriölle tiedoksi suunnittelu- ja valtiosuoslain 12 §:n 2 momentissa tarkoitetut yhteenvedot; sekä

4) sosiaali- ja terveysministeriön on ennen suunnittelu- ja valtiosuoslain 28 §:ssä tarkoitettujen kaavojen vahvistamista hankittava ympäristöministeriön lausunto.

4 luku

Erinäiset säännökset

10—12 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

13—15 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2.

Laki

jätehuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 31 päivänä elokuuta 1978 annetun jätehuoltolain (673/78) 8 §:n 4 momentti sekä 45 §:n 2 momentti, näistä 45 §:n 2 momentti sellaisena kuin se on 13 päivänä helmikuuta 1981 annetussa laissa (117/81),

muutetaan 1 §:n 3 momentti, 4 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 ja 3 momentti, 9 ja 10 §, 11 §:n 1 momentti, 12 ja 14 §, 17 §:n 2 momentti, 19 §:n 1 momentti, 21 §, 23 §:n 1 momentti, 23 b §:n 2 momentti, 23 d, 23 f ja 24 §, 28 §:n 1 momentti, 31 §:n 1 momentti, 33 §:n 2 ja 3 momentti, 38 §:n 1 momentti, 40 ja 41 § sekä 44 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentti, 12 §, 23 §:n 1 momentti, 23 b §:n 2 momentti sekä 23 d ja 23 f § mainitussa 13 päivänä helmikuuta 1981 annetussa laissa, 9 § osittain muutettuna 15 päivänä maaliskuuta 1985 annetulla lailla (254/85), 10 § viimeksi mainitussa laissa sekä 21 § osittain muutettuna mainitulla 13 päivänä helmikuuta 1981 annetulla lailla, sekä

lisätään 17 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

1, 4 ja 8 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

9 §

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Pääkaupunkiseudun kunnissa *jätehuollon järjestäminen* kuuluu pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnalle. (*Poist.*)

10 §

Mitä tässä laissa on säädetty kunnasta, kunnanvaltuustosta ja kunnanhallituksesta (*poist.*), sovelletaan myös pääkaupunkiseudun yhteistyöval-

tuuskuntaan (*poist.*) sekä, milloin jätehuollon järjestäminen on annettu kuntainliiton hoidettavaksi, tähän kuntainliittoon sekä sen liittovaltuustoon ja liittohallitukseen.

11, 12, 14, 17, 19, 21, 23, 23 b, 23 d, 23 f, 24, 28, 31, 33, 38, 40, 41 ja 44 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Samalla valiokunta, jonka käsittelyn pohjana on ollut hallituksen esitys, ehdottaa,

että lakialoitteisiin n:ot 4/1984 vp. ja 92 sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1985

Vielä valiokunta ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:ot 666, 681 ja 766 (kaikki 1983 vp.) hylättäisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Vesterinen, varapuheenjohtaja Järvisalo-Kanerva, jäsenet Kietäväinen, Kokko, Komi, Laaksonen, Myllynie-

mi, Paakkinen, Ranta (osittain), Renlund, Salmi, Valli ja Varpasuo (osittain) sekä varajäsenet Aho (osittain) ja Valo (osittain).

Vastalauseita

I

Valiokunnan mietintöön sisältyvät lakiehdotukset kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta ovat pitkään odotettu myönteinen askel ympäristönsuojelun edistämässä kuntatasolla. Erityisen myönteinen on valiokunnan päätös jätehuollon valvontatehtävien antamisesta kuntien ympäristönsuojelulautakunnille myös pääkaupunkiseudulla vastoin hallituksen esitystä. Tämä antaa pääkaupunkiseudun asukkaille mahdollisuudet valvoa jätehuoltoa huomattavasti hallituksen esittämää paremmin.

Valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta on kuitenkin puutteellinen, vakavimmin siltä osin, että se ei liitä alkuperäisen luonnon suojelua lautakunnan tehtäväkenttään. Hallitus toteaa esityksensä perusteluissa, että luonnonsuojelutehtäviä voitaisiin johtosäännöllä antaa lautakunnalle. Tämä ei mielestämme riitä, vaan lain 6 §:ssä tulee todeta lautakunnan tehtäväksi huolehtia luonnonsuojelulain ja sen nojalla tehtyjen päätösten valvonnasta. Tähän liittyen tulisi mietinnön perusteluissa myös kiirehtiä luonnonsuojelulain uudistusta hallitusta velvoittavasti.

Kuntien ympäristönsuojelulautakuntien työn käynnistämisen kannalta on ratkaisevan tärkeää, että ne saavat palkatuksi tehtäviensä edellyttämän henkilökunnan. Tästä syystä ei valtiosuuteen oikeutettujen työntekijöiden palkkausta vuoden 1986 osalta saa sitoa valtion tulo- ja menoarvioon. Budjettiesityksessään hallitus on esittänyt vain 80 työntekijää valtiosuuden piiriin ensi vuonna.

Kuntien ympäristönsuojelun edistämisen ja hallinnon kehittämisen kannalta on erittäin keskeistä ympäristöterveydenhuollon liittäminen muuhun ympäristöhallintoon. Erityisesti tämä koskee sijoituslupamenettelyä. Mielestämme tästä tulee mietintöön liittää lausuma.

Kuntien ympäristönsuojelun hallintoa tulee kehittää mahdollisimman kattavan ympäristönsuojelun tehtävien yhteenkokoamisen pohjalta. Tällöin tulisi selvittää ympäristönsuojelulautakuntien tehtävien laajentaminen myös riista- ja kalatalouden yleistä virkistystä palvelevaan suunnitteluun ja valvontaan.

Edellä todetun perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus hyväksyttäisiin muutoin sellaisenaan paitsi, että 6 § ja 15 § hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

6 §

Ympäristönsuojelulautakunnan tehtävät

Ympäristönsuojelulautakunnan tehtävänä on ympäristönsuojelun valvomiseksi ja edistämiseksi kunnassa:

- (1 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)
- 2) *huolehtia luonnonsuojelulain (71/73) ja sen nojalla tehtyjen päätösten valvonnasta;*
- (3—9 kohta kuten valiokunnan mietinnön 2—8 kohta)

15 §

(1 ja 2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
(3 mom. *poist.*)

Edelleen ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön otettaisiin seuraavat perustelulauseumat:

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1985

Timo Laaksonen

Marja-Liisa Salminen

II

Valiokunnan enemmistö on hyväksynyt ympäristönsuojelun hallinnon järjestettäväksi kunnissa siten, että ympäristönsuojelulautakunta säädetäisiin pakolliseksi lukuunottamatta pieniä, alle 3000 asukkaan kuntia. Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää kuntien ympäristönsuojelutehtävien hoidon kehittämistä ja yhtenäistämistä tarpeellisenä. Emme kuitenkaan hyväksy valiokunnan hyväksymää joustamatonta hallintomallia. Katsoimme, että kunnissa tulisi pääsääntöisesti olla oma ympäristönsuojelulautakunta, mutta valtuuston päätöksellä voitaisiin tästä kuitenkin poiketa ja antaa ympäristönsuojelulautakunnan tehtävät muulle soveltuvalle toimielimelle. Sen vuoksi ehdotamme muutosta ensimmäisen lakiehdotuksen 5 §:ään.

Ympäristönsuojelun merkitys ja painoarvo on lisääntynyt yhteiskunnassamme. Kunnille on tullut yhä enenevässä määrin ympäristönsuojelun erityistehtäviä uuden lainsäädännön kautta muun muassa ilmansuojelussa ja jätehuollossa. Vesiensuojelun ja luonnonsuojelun perinteiset tehtävät edellyttävät yhä tehokkaampaa hallintoa. Ympäristöön liittyvien seikkojen merkityksen lisääntyminen päätöksenteossa tulee jatkossakin lisäämään kuntien ympäristönsuojelutehtäviä.

Kuntien ympäristönsuojelutehtävät ovat nykyään jakautuneet monelle toimielimelle. Kunnanvaltuuston ja hallituksen lisäksi tehtäviä ovat hoitaneet muun muassa terveyslautakunta, tekninen lautakunta, vesilautakunta ja rakennuslautakunta. Useissa kunnissa on perustettu erillinen

”Valiokunta edellyttää, että hallitus pikaisesti valmistelee ja tuo eduskunnan käsittelyyn luonnonsuojelulain kokonaisuudistuksen ja että tässä yhteydessä myös määritellään tarkemmin kuntien ja niiden ympäristölautakuntien tehtävät.

Valiokunta edellyttää, että hallitus pikaisesti selvittää ympäristönsuojelulautakuntien tehtävien laajentamisen myös koskemaan terveydenhuoltolain mukaista sijoituslupamenettelyä sekä muita soveltuvia ympäristöterveydenhuollon tehtäviä.”

vapaaehtoinen ympäristönsuojelulautakunta tai vastaava toimielin, jolle on annettu kunnan ympäristönsuojelutehtävät tai osa niistä.

Ympäristönsuojelutehtävien tehokkaan hoidon kannalta olisi tarpeen yhtenäistää kuntien ympäristönsuojelun hallintoa ja keskittää kunnissa ympäristönsuojelutehtävien hoitoa. Kunnissa tulisi olla ympäristönsuojelutehtävistä vastaava toimielin, jolla olisi mahdollisimman laaja toimiala ja jolle annettaisiin erityislainsäädäntöön perustuvat kunnan ympäristönsuojelutehtävät. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena tulisi pääsääntöisesti toimia kunnan oman ympäristönsuojelulautakunnan. Kunnanvaltuustolle tulisi kuitenkin jättää mahdollisuus päättää siitä, että ympäristönsuojelulautakunnan tehtävät hoitaa muu toimielin.

Edellä ehdotettu joustava hallintomalli olisi tarpeen siksi, että kunnat ovat luonnoltaan, ympäristöltään ja muilta paikallisilta ominaisuuksiltaan toisistaan poikkeavia. Niiden ympäristöongelmat riippuvat paikallisista olosuhteista, samoin ongelmien ratkaisut. Myös hallinnollisesti kunnat ovat erilaisia. Vaikka kuntien ympäristönsuojelutehtävien hoidon lakisäätöisellä järjestämisellä pyritäänkin yhtenäistämään kuntien ympäristönsuojelun hallintoa, tulisi tämän tapahtua riittävän joustavasti. Paikalliset erityisolosuhteet tulisi voida ottaa tarvittaessa huomioon myös hallinnon järjestämisessä. Poikkeavan hallintomallin edellytykseksi ei tulisi asettaa esimerkiksi tiettyä enimmäisasukasmäärää, joka ei välttämättä ole suoraan verrannollinen ympäristöongel-

mien määrään. Kunnalle tulisikin jättää mahdollisuus järjestää ympäristönsuojelutehtävien hoito poikkeavasti, jos siihen katsotaan olevan syytä. Tämä joustava hallintomalli toteuttaa kunnallista itsehallintoperiaatetta ja antaa lisäksi mahdollisuuden hallinnon kehittämiseksi kaavamaisten pakkoratkaisujen ja kapea-alaisen sektorijattelun sitä estämättä.

Korostamme vielä, että kuntien ympäristönsuojelutehtävien hoitamisen kannalta on olennaisen tärkeää, miten valtion hallinnossa, erityisesti väliportaassa eli läänin- ja piirihallinnossa, selviydytään valtiolle kuuluvista ympäristönsuojelutehtävistä. Väliportaan tason ympäristönsuojelutehtävien työnjako on kuitenkin edelleen ratkaisematta. Tästä syystä olisikin ollut välttämätöntä selvittää tässä yhteydessä lääninhallitusten ja vesipiirien keskinäinen asema, jotta alusta pitäen voitaisiin välttää päällekkäisorganisaatioita ja tehotonta työnjakoa.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1985

Sakari Valli

Tauno Valo

Päivi Varpasuo

III

En vastusta ko. lakien säätämistä esitetystä tai parannellusta muodossa, mutta haluan painottaa ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon (terveysvalvonnan, ympäristöhygienian) käytännöllistä yhteenkuuluvuutta. Mielestäni terveyslautakuntien valvontajaostot tehtävineen ja voimavaroineen pitäisi pääsääntöisesti siirtää perustettujen tai perustettavien ympäristölautakuntien yhteyteen. Tällöin todennäköisesti välttyttäisiin monilta turhilta ongelmilta.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1985

Ville Komsa

että valiokunnan mietintöön sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin muutoin sellaisenaan paitsi, että ensimmäisen lakiehdotuksen 5 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

5 §

Kunnan ympäristönsuojelulautakunta

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Kunnanvaltuusto voi päättää, että ympäristönsuojelulautakunnan tehtävät hoitaa muu toimielin. Tällöin muuhun toimielimeen sovelletaan ympäristönsuojelua koskevissa asioissa, mitä ympäristönsuojelulautakunnasta on säädetty.

Ympäristönsuojelulautakuntaan tai 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa muuhun toimielimeen (poist.) voidaan asettaa yksi tai useampia jaostoja. Jaoston ratkaistavaksi voidaan antaa muitakin kuin kunnallislain (953/76) 61 §:n 1 momentissa ja 71 §:n 2 momentissa tarkoitettuja vähemmän tärkeitä asioita.

Olen myös sitä mieltä, että ratkaisumalli, jossa ympäristölautakunta olisi pääsääntöisesti pakollinen mutta lääninhallitus kunnan hakemuksesta voisi tietyin, asetuksella tarkemmin määrättävin edellytyksin antaa kunnalle tästä vapautuksen, olisi järkevin mm. siitä syystä, että tällöin erityiset paikalliset olosuhteet tulisivat paremmin huomioon otetuiksi kuin vain asukaslukuun katsottaessa.